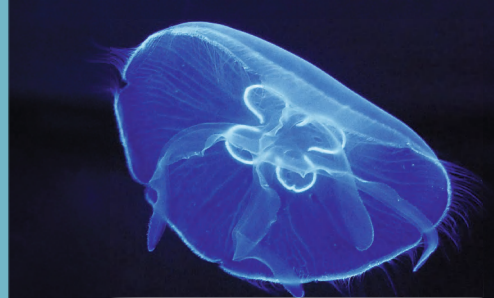

STEL JE ZEEVRAAG

HH

Met meer dan 1500 zijn ze, de Vlaamse onderzoekers en beheerders die van de zee en kust hun professioneel actieterrein maken. Heb je een prangende vraag over het zilte nat, de duinen, het strand of onze riviermondingen? Stel je zeevraag, zij zoeken voor jou het antwoord!

KWALLEN EN KWALLENPLAGEN: MOETEN WE ONS ZORGEN MAKEN?

In de kranten verschijnen met de regelmaat van de klok verontrustende koppen, zoals: “Kwallen veroveren de wereld!”, “Kwallenplaag teistert toeristenstranden”, “Ribkwallen bedreigen visserij”. Maar hoe zit het met de kwallen in onze Noordzee? Gaan we in het vervolg beter elders op vakantie? We legden ons oor te luisteren bij de pers, het breed publiek en bij wetenschappers.

SENSATIE TROEF BIJ DE PERS

Kwallen krijgen heel wat aandacht in de Vlaamse media. Titels zoals “Kwallen veroveren de wereld” en “Straks blijven alleen nog kwallen over” geven een duidelijke boodschap. De druk op onze zeeën ten gevolge van overbevissing, klimaatverandering en vervuiling geeft kwallen vrij spel. Van minder dan 5 (in 2000 – 2001) steeg het aantal artikels per jaar tot een piek van 27 in 2010. Driekwart van deze bijdragen berichten over de oorzaken

en negatieve gevolgen van kwallenbloeien, en over mogelijke oplossingen. Ook de dramatische gevolgen van ontmoetingen met kwallen staan voorop. Zo waarschuwt de pers regelmatig voor de vervelend netelende parelkwal in de Middellandse Zee en voor de dodelijk giftige zeewesp in Australië. Daarnaast zijn ook uitheemse soorten, zoals de Amerikaanse ribkwal, die het plaatselijke voedselweb uit balans kunnen brengen, terugkomende onderwerpen. Om het toerisme en de visserij te redden, moeten we zo snel mogelijk de oorzaken aanpakken, zo luidt het.

KWALLEN EN HET BREDE PUBLIEK: EEN HIAAT IN KENNIS

Toch is wat de pers brengt niet noodzakelijk wat het publiek aanvoelt. Een bevraging bij toeristen en recreanten aan de Belgische kust toont dat slechts 10% van de ondervraagden vindt dat er meer kwallen zijn dan vroeger, terwijl de pers duidelijk de boodschap geeft dat de zeeën “verkwallen”. En waar kranten waarschuwen voor gevolgen voor het toerisme, zou slechts 27% van de toeristen een andere bestemming overwegen wegens te veel kwallen. Dit percentage daalt verder wanneer mensen weten dat het om een ongevaarlijke soort gaat.

Kennis over het risico op kwallenbeten (er zijn voor de mens netelende en niet-netelende soorten) blijkt overigens heel belangrijk. Terwijl de helft van de krantenartikels kwallensoorten bij naam noemt, heeft de doorsnee toerist weinig of geen weet van welke kwallensoorten netelen. Men is gewoon extra waakzaam bij alle kwallen, ook de niet netelende soorten, zeker als er kinderen bij betrokken zijn. “De kwal” wordt dan ook geassocieerd met pijn, stank,

jeuk en blubber, en kan op weinig sympathie rekenen. Toch toont de bevraging ook dat een meerderheid (65%) meer informatie wil over de verschillende kwallensoorten en over de oorzaken en gevolgen van kwallenbloeien. Wat ook in andere landen, zoals Duitsland en de Verenigde Staten, blijkt is dat net het aanbieden van informatie de “aanvaardbaarheid” van kwallen kan verhogen.

EN TENSLOTTE DE WETENSCHAP

Ons buikgevoel zegt dat er vandaag meer kwallen zijn in de Noordzee. Voor de centrale Noordzee wordt dit alvast bevestigd door het CPR (“Continuous Plankton Recording”) programma van het Britse instituut SAHFOS. Dit initiatief registreert hier al sinds WOII de aanwezigheid van plankton, inclusief kwallen, en vond er een duidelijke toename sinds halfweg de jaren 1980. Ook uit andere delen van de Noordzee heeft de wetenschap aanwijzingen in die richting, maar nog weinig harde bewijzen. Zeoonderzoekers noteerden vroeger immers zelden de aanwezigheid van kwallen. Bovendien zijn kwallenbloeien kortstondige fenomenen, die zelden geregistreerd worden door monitoringsprogramma’s met metingen op vaste locaties en tijdstippen.

Toch kun je er, voortbordurend op heel wat recent onderzoek, van op aan dat de kans op kwallenbloeien in de nabije toekomst eerder zal toenemen, dan wel verminderen. Zeegebieden die onder druk staan van menselijke activiteiten hebben nu eenmaal een grotere kans om te ‘verslijmen’. Dieren die kwallen eten worden weggevisst, het zeewater warmt op en zit boordevol nutriënten, en via de scheepvaart kunnen kwallensoorten zich verspreiden ver buiten hun leefgebied. Ook het Belgische deel van de Noordzee ontsnapt hier niet aan.

Sofie Vandendriessche & Kris Hostens

Meer lezen

- Atrill M., J. Wright & M. Edwards (2007). Climate-related increase in jellyfish frequency suggest a more gelatinous future for the North Sea. *Limnol. Oceanogr.* 52(1): 480-485.
- Baumann S. & G. Schernewski (2012). Occurrence and public perception of jellyfish along the German Baltic Coastline. *Journal of Coastal Conservation*, 16 (4): 555-566.
- Purcell J.E. (2012). Jellyfish and ctenophore blooms coincide with human proliferations and environmental perturbations. *Annual Review of Marine Science*, 4: 209-235

iStock